

Designing a Virtual Social Media Pathology Model based on the Development of Sexual Risk and Body Management in Adolescents

ARTICLE INFO

Article Type

Research Article

Authors

Maryam Talebdoost¹

Mahnaz Amirpour^{2*}

Masoud Imanian Ardabili³

How to cite this article

Maryam Talebdoost, Mahnaz Amirpour, Masoud Imanian Ardabili, Designing a Virtual Social Media Pathology Model based on the Development of Sexual Risk and Body Management in Adolescents, Islamic Life Style. 2023; 7 (2) :256-269.

1. PhD student, Department of Social Sciences, Quchan Branch, Islamic Azad University, Quchan, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Social Sciences, Quchan Branch, Islamic Azad University, Quchan, Iran (corresponding author).

3. Assistant Professor, Department of Social Sciences, Quchan Branch, Islamic Azad University, Quchan, Iran.

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: mahnaz.amirpour@gmail.com

Article History

Received: 2022/03/22

Accepted: 2022/05/29

ABSTRACT

Purpose: The purpose of the current research is to design a pathological model of virtual social media based on the expansion of sexual risk taking and body management in teenagers.

Materials and methods: The research method is a combination of qualitative and quantitative methods (mixed) of an exploratory type. The statistical population of experts and all adolescents aged 15-19 years old in Shahr Qochan who have an account on Instagram and have used Instagram, for the purpose of sampling, 30 people were selected by non-probability snowball sampling for the experts, and 313 people were selected by stratified random sampling for all teenagers. The research tools included interviews. The semi-structured consists of 40 questions and a researcher-made multi-item questionnaire that was extracted from the interview questions and answers. The validity of the questionnaire was confirmed using factor analysis and its reliability was reported as appropriate.

Findings: The findings were analyzed with confirmatory factor analysis, independent t test and one-way analysis of variance to compare the demographic information of the subjects. The results showed that according to the results of the Friedman test, the chi-square value showed a significant level, indicating that the average level of each of the dimensions and components of virtual social media (Instagram) is different based on the expansion of sexual risk taking in teenagers. The ranking or prioritization of each of Hanshang Grain's indicators is that changing human values and beliefs and orientation towards the opposite sex has the highest average, and informing parents has the lowest average.

Conclusion: In the end, Hanshan showed that there was a significant difference between Instagram users in terms of sexual risk taking and body management. Therefore, the status of women's sexual risk-taking and men's body management were statistically significant, and the average of women's Instagram users' sexual risk-taking and body management was higher than men's.

Keywords: Pathology Pattern, Virtual Social Media, Expansion Of Sexual Risk Taking And Body Management, Teenagers, Instagram.

طراحی الگوی آسیب شناسی رسانه های اجتماعی مجازی بر اساس گسترش ریسک پذیری جنسی و مدیریت بدن در نوجوانان

مریم طالب دوست^۱

دانشجوی دکتری، گروه علوم اجتماعی، واحد قوچان، دانشگاه آزاد اسلامی، قوچان، ایران.

مهناز امیر پور^{۲*}

استادیار، گروه علوم اجتماعی، واحد قوچان، دانشگاه آزاد اسلامی، قوچان، ایران (نویسنده مسئول).

مسعود ایمانیان اردبیلی^۳

استادیار، گروه علوم اجتماعی، واحد قوچان، دانشگاه آزاد اسلامی، قوچان، ایران.

چکیده

هدف: هدف از پژوهش حاضر طراحی الگوی آسیب شناسی رسانه های اجتماعی مجازی بر اساس گسترش ریسک پذیری جنسی و مدیریت بدن در نوجوانان می باشد.

مواد و روش ها: روش پژوهش رویکردی ترکیبی از روش های کیفی و کمی (آمیخته) از نوع اکتشافی می باشد. جامعه آماری خبرگان و کلیه نوجوانان ۱۹ تا ۱۹ ساله شهر قوچان که در اینستاگرام حساب کاربری داشته و از اینستاگرام استفاده کرده می باشد که جهت نمونه گیری برای خبرگان باروش نمونه گیری غیراحتمالی از نوع هدفمند و گلوله برفی ۳۰ نفر برای کلیه نوجوانان روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای ۳۱۳ نفر انتخاب شدند. ابزار پژوهش شامل مصاحبه نیمه ساختاریافته مشتمل بر ۴۰ سوال و پرسشنامه چندماده ای محقق ساخته که از سوالات و پاسخ های مصاحبه استخراج شد می باشد. روایی پرسشنامه با استفاده از تحلیل عامل مورد تایید و پایایی آن مناسب گزارش شد.

یافته ها: یافته ها با آزمون های تحلیل عاملی تأییدی، t مستقل و آنالیز واریانس یک راهه برای مقایسه اطلاعات دموگرافیک آزمودنیها تجزیه و تحلیل شدند. نتایج نشان داد که با توجه به نتایج آزمون فریدمن مقدار خی دو در سطح معنادار نشان داد و بیانگر این است میزان میانگین هریک از ابعاد مولفه های مکنون رسانه های اجتماعی مجازی (اینستاگرام) بر اساس گسترش ریسک پذیری جنسی در نوجوانان متفاوت می باشد. رتبه بندی یا اولویت بندی هریک از شاخص هانشانگرایین است که تغییر ارزشها و باورهای انسانی و گرایش به جنس مخالف دارای بیشترین میانگین می باشد و آگاه کردن والدین دارای کمترین میانگین می باشد.

نتیجه گیری: در نهایت یافته هانشان داد که بین کاربران اینستاگرام از لحاظ ریسک پذیری جنسی و مدیریت بدن تفاوت معنی داری وجود داشت. بدین ترتیب که وضعیت ریسک پذیری جنسی زن و مرد و مدیریت بدن زن و مرد به لحاظ آماری تفاوت معناداری داشتند و میانگین ریسک پذیری جنسی و مدیریت بدن کاربران اینستاگرام زنان بیشتر از مردان بود.

کلید واژه: الگوی آسیب شناسی، رسانه های اجتماعی مجازی، گسترش ریسک پذیری جنسی و مدیریت بدن، نوجوانان، اینستاگرام

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۰۸

* نویسنده مسئول: mahnaz.amirpour@gmail.com

مقدمه

امروزه شبکه های اجتماعی سکان دار اقیانوس پرتلاطم اینترنت اند. شبکه هایی که مبتنی بر فناوری «وب ۲» فعالیت داشته و با اجتماع-گرایی مجازی نقش اساسی را در معادلات رسانه ای جهان بازی می کنند. این وبسایتها علاوه بر قابلیت شبکه سازی مجازی، امکان استفاده از فرصت های مختلف در فضای اینترنت را اعم از جست و جو، خواندن و به اشتراک گذاری اخبار، آپلود عکس و فیلم، نوشتن یادداشتها و عضویت در گروه های مختلف، تحرک سیاسی فراهم کرده و این امر باعث اقبال کاربران اینترنتی به شبکه های اجتماعی شده است. فضای مجازی بسته به ساخت های اجتماعی شکل می یابد و رشد فناوری، همگرایی رسانه ای و مسائل مربوط به آن، در شرایط اجتماعی گوناگون برون دادهای متفاوتی داشته است [۱].

شبکه های اجتماعی مجازی، دنیای گسترده و پیچیده ای دارند که گروه ها و افراد مختلف با گرایشها، اعتقادات و باورهای مختلف را با توجه به ویژگی های انتخابی و همه گیر بودن در سراسر جهان و با انگیزه های حرفه ای و شغلی، دوست یابی و ... منافع مشترک جمع می کند. شبکه های اجتماعی مجازی با تکیه بر ظرفیت ابر متن خود، از جمع آوری، سازماندهی، ذخیره و انتشار اطلاعات به صورت صوتی، تصویری، متنی و ارقامی مبتنی بر ابزار رایانه ای و مخابراتی برای جلب نظر افراد مختلف، مخصوصاً نوجوانان استفاده می کنند. نوجوانان با توجه به سن و سال خود به مخاطبان مهم شبکه های این فضای مجازی تبدیل شده اند. علاوه بر دلایل مختلف از جمله احساس حمایت از شبکه های مجازی، افزایش آگاهی اینترنتی، اعتماد به شبکه و میزان استفاده، احساس صمیمیت در بین اعضای شبکه از عوامل مهم در نوجوانان در گرایش به شبکه های مجازی است. به عبارت دیگر، هرچه افراد در شبکه های مجازی احساس صمیمیت کنند، تمایل بیشتری به پیوستن به این شبکه ها دارند [۲].

اینستاگرام امروزه یکی از پر طرفدارترین شبکه های اجتماعی می باشد که این شبکه بسیار جذاب است، زیرا تمام اطلاعات و ویدئوها از سراسر دنیا در آن مشاهده می شود و بین کاربران نیز در تمام نقاط دنیا به اشتراک گذاشته می شود. مفهوم ریسک ممکن است برای هر فرد مفهوم خاص خود را داشته باشد، بنابراین بررسی دلایل ریسک پذیری در رفتارهای نوجوانان، از جمله رابطه جنسی و مدیریت پیامدهای آن به مطالعه معنایی که افراد به رفتار خود می دهند و خطرات موجود، بستگی دارد [۳]. دوره ی نوجوانی دوره ای از رشد است که در آن رفتارهای گوناگونی از جمله رفتارهای پرخطر جنسی ممکن است سلامت فرد را به خطر بیندازد [۴]. مطابق تحقیقات انجام شده، ویژگی های زیستی، چرخه ی رشد،

کازمی لیچائی (۱۴۰۰) در تحقیقی با عنوان «نقش فضای مجازی در کنجکاوی های جنسی کودکان و نوجوانان؛ مطالعه موردی کودکان و نوجوانان شهر رشت» بیان نمود نسل جدید از سویی با هنجارهای مذهبی، اجتماعی و خانوادگی خود روبرو هستند که برخوردی سختگیرانه درباره مسائل جنسی دارد، از سوی دیگر با تجربه های روزمره نیازهای جنسی ویژه دوره کودکی و آغاز نوجوانی و ارزش ها و نگرش های نوین که آنها را تحت فشار و در نهایت کنجکاوی قرار می دهد. جامعه ی امروزی نسبت به سال های گذشته بسیار تغییر کرده است. موقعیتی که کودکان امروز در آن رشد می کنند، قابل مقایسه با سال های گذشته نیست. از گسترش رسانه های جمعی، اینترنت، فضای مجازی، برنامه ها و فیلم های در دسترس اطلاع داریم. در کنار همه ی مزیت هایی که رسانه ها و گسترش اطلاعات در دنیای امروزی دارد، خطراتی نیز برای کودکان به همراه دارد. روابط پرخطر و آسیب زا و دوستی های ناسالم، سوء استفاده های عاطفی و جنسی که در صورت عدم نظارت به راحتی می تواند در محیط های مجازی و واقعی اتفاق بیفتد، بخشی از این خطرات هستند. در این تحقیق جمع آوری اطلاعات بر اساس پرسشنامه محقق ساخته صورت گرفته است. جامعه آماری مورد نظر را کودکان شهر رشت در نظر گرفتیم. نمونه مورد نظر با استفاده از نمونه گیری در دسترس به دست آمد که ۳۵۸ نفر از کودکان و روانشناسان انتخاب شدند و پرسشنامه مربوط توسط آنان تکمیل گشت. در این تحقیق استفاده از فضای مجازی به عنوان متغیر مستقل و کنجکاوی های جنسی کودکان به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شد که در نهایت مشخص گشت بین آنان رابطه معناداری وجود دارد.

هنریکو و پاتنیک^۱ (۲۰۲۰) در تحقیقی با عنوان «تأثیر رسانه های اجتماعی بر زیبایی شناسی بدن دختران» بیان نمودند زیبایی به سلامت جسمی و روانی مربوط می شود، زیرا هر دو با هم رابطه صمیمانه دارند. تصمیمات کوتاه مدت برای تغییر ساختار بدن فرد بدون در نظر گرفتن نیازهای ژنتیکی، محیطی، شغلی و تغذیه ای، می تواند اثرات میان مدت و طولانی مدت داشته باشد. در این تحقیق نقش رسانه های اجتماعی و تأثیرات آن در معیارهای زیبایی تجزیه و تحلیل می شود. محققان به طور خلاصه ادبیات مربوط به چگونگی نقش رسانه های اجتماعی در تأثیرگذاری بر روند زیبایی، تصویر بدن و عزت نفس را بازی می کنند. این حمایت وجود دارد که رسانه های اجتماعی بر افراد تأثیر منفی می گذارد و آنها را وادار می کند که به دلیل انطباق و پذیرش اجتماعی در جامعه، به دنبال روندهای زیبایی تهدید کننده زندگی باشند. هدف بررسی تأثیر سایت های شبکه های اجتماعی در درک استانداردهای زیبایی و روندهای جدید غیرواقعی که به محبوبیت رسیده اند که می تواند نظرات را تغییر دهد و همچنین باعث آسیب به افراد در طولانی مدت شود. این یک زمینه تحقیق در حال ظهور است که برای سلامت جسمی و روانی در صنعت زیبایی، بهداشت و مهمان نوازی از اهمیت بالایی برخوردار است که این بیماری در افسردگی، اضطراب و ترس از عدم پذیرش ظاهر می شود و به عنوان یک مجلل اجتماعی دیده می شود.

موقعیت اجتماعی-اقتصادی، ویژگی های خانوادگی، تأثیر همسالان و رسانه از جمله عوامل مهمی هستند که در فعالیت های جنسی پرخطر جوانان تأثیر به سزایی دارند [۵]. در سال های اخیر، مدیریت بدن انسان به عنوان یک موضوع مهم مورد مطالعه جامعه شناسان معاصر قرار گرفته است. اهمیت بدن نه تنها در تحقیقات تجربی، بلکه در تئوری پردازی های جامعه شناختی آشکار شده است، در میان جامعه شناسان پیشین، تنها «زیمل» و «وبلن» و بعدها «مارسل موس» و «مید» به میزان زیادی علاقه مند به بررسی این موضوع بودند. این دغدغه خاطر، امروزه در حوزه «جامعه شناسی بدن» قابل پیگیری است، زیبایی و صورت تا آنجا که تجربه و تحقیقات علمی نشان می دهد نماد و نشانه قدرتمندی «خود» هستند. «برایان ترنر» بر این باور است که بدن و مدیریت آن در نظام های اجتماعی مدرن زمینه اصلی فعالیت فرهنگی و سیاسی گردیده است [۶].

مدیریت بدن به معنای دستکاری نمودن ظاهر بدن است. با ظهور عصر جدید و جامعه مصرف کننده، ظاهر بدن برای افراد جامعه بسیار مهم شده است. رژیم های ویژه بدن سازی و توجه به نظافت و پاکیزگی بدن در دوره اخیر مدرنیته، بدن در برابر تمایلات انعکاس مداوم تحت تأثیر قرار گرفته است، خصوصاً در شرایطی که تعداد زیادی انتخاب وجود دارد. هم برنامه ریزی سبک زندگی و هم ظهور انتخاب های سبک زندگی با رژیم های غذایی در هم آمیخته اند [۷]. از دیدگاه گیدنز، واقعیت این است که ما مسئولیت طراحی بدن خود را بیشتر و بیشتر می کنیم و هرچه فعالیت های اجتماعی ما از جامعه سنتی دورتر باشد، فشار این مسئولیت را بیشتر احساس می کنیم. بنابراین، امروزه بدن افراد نشان دهنده هویت متمایزی است که افراد از خود نشان می دهند. یعنی افرادی که دارای نوعی مدیریت هستند که بر بدن خود دارند، هویت شخصی متمایز خود را نیز در معرض دید دیگران قرار می دهند. در حقیقت، بدن افراد در اواخر مدرنیته یک هویت متمایز بین آنها ایجاد کرده است. تا آنجا که فوکو معتقد است انسان مدرن کسی است که سعی در بازآفرینی هویت خود دارد؛ بنابراین، کنترل منظم بدن یکی از ابزارهای اساسی است که فرد با استفاده از آن روایت خاصی از هویت شخصی خود را بیان می کند و در عین حال در معرض مشاهده و ارزیابی دیگران به روشی کم و بیش ثابت فراتر از این روایت است [۸].

لذا، با توجه به مطالب ذکر شده، به منظور طراحی الگوی آسیب شناسی رسانه های اجتماعی مجازی بر اساس گسترش ریسک پذیری جنسی و مدیریت بدن نوجوانان، اهمیت مسأله و انجام پژوهش بیشتر احساس می شود. بر اساس بررسی هایی که محقق انجام داده است، تحقیقات کمی در زمینه آسیب شناسی رسانه های اجتماعی مجازی به عنوان متغیری که نقش مستقیمی بر ریسک پذیری جنسی و مدیریت بدن نوجوان دارد، انجام شده است. بر همین اساس پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش است که الگوی مناسب رسانه های اجتماعی مجازی (اینستاگرام) بر اساس گسترش ریسک پذیری جنسی و مدیریت بدن در نوجوانان کدام است؟
پیشینه

¹ Henriques & Patnaik

که بیشتر مردم چنان در پیکرهایشان جذب شده‌اند که خود و پیکر خویش را یکی می‌دانند، بدن همچون ابزار یا شیء به نظر می‌آید خود از پشت صحنه آن را به بازی می‌گیرد، راهی از قید بدن یا شاید ادغام کامل خود و بدن در یکدیگر به صورت جذبه‌های روحانی یکی از آرمان‌های مشترک ادیان جهانی است و از دیدگاه آنها واقعه‌ای مثبت تلقی می‌شود (گیدنز، ۱۳۸۲، ۹۰). لذا، در تحقیق حاضر، از نظریه مدیریت بدن الهام خواهیم گرفت تا چارچوب نظری تحقیق را بر اساس آن مورد بررسی قرار دهیم. سونگ و جی (۲۰۱۰) تحقیقی را روی ۱۰۹۷۵۴ نوجوان در پایه ۱۲-۱۰ تحصیلی دبیرستان و ۳۳۶۵۳ دانشجو انجام دادند. نتایج پژوهش برای دانش‌آموزان نشان داد که میان وضعیت اجتماعی-اقتصادی و نوع مدرسه با مقاربت جنسی و رابطه جنسی تحمیلی رابطه وجود دارد. همچنین، نتایج پژوهش روی دانشجویان نیز نشان داد که بین سطح آموزشی، نوع دانشگاه، ساختار خانواده، تحصیلات مادرانشان و وضعیت اجتماعی-اقتصادی با ریسک‌پذیری جنسی رابطه وجود دارد. بنابراین، به دلیل اینکه جامعه آماری تحقیق حاضر که شامل کلیه نوجوانان ۱۵ تا ۱۹ ساله فعال در اینستاگرام است، ممکن است شامل دانش‌آموزان و دانشجویان باشد، در تحقیق حاضر از نظریه ریسک‌پذیری جنسی سونگ و جی (۲۰۱۰) استفاده خواهد شد. روابط اجتماعی افراد از خلال شبکه‌های اجتماعی نمود می‌یابند، ولمن و مارین^۲ (۲۰۰۹) شبکه اجتماعی را مجموعه‌ای از گره‌های اجتماعی (روابط افراد) می‌دانند که به وسیله یک یا چند نوع رابطه به یکدیگر متصل شده‌اند. بر اساس نحوه عضویت افراد در شبکه‌های اجتماعی (اجباری/انتسابی و اختیاری/اکتسابی) و مبنای شکل‌گیری شبکه اجتماعی (پیوندهای خونی، روابط خویشاوندی، مکان زیست مشترک، علائق مشترک) سه دسته کلی شبکه اجتماعی در قالب شبکه خویشاوندان، دوستان و همسایگان قابل بررسی است که در تحقیق حاضر از این نظریه استفاده خواهد شد. چارچوب نظری این تحقیق تلفیقی است از نظریه‌های محیطی و اجتماعی رسانه‌های اجتماعی مجازی که بر نوجوانان فعال در اینستاگرام تأکید دارد؛ نظریه مدیریت بدن گیدنز که بر نقش نقش بدن به عنوان یک جذبه تأکید دارد. مدل ریسک‌پذیری جنسی سونگ و جی که بر وضعیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ... بر ریسک‌پذیری جنسی تأکید دارد و مدل روابط اجتماعی موجود در شبکه‌های اجتماعی از جمله اینستاگرام تأکید دارد، طرح‌ریزی شده است.

مواد و روش‌ها

نوع روش با رویکردی ترکیبی از طریق تلفیقی از روش‌های کیفی و کمی (آمیخته) از نوع اکتشافی ابرازساز می‌باشد که از نظر بعد محیط میدانی و از نظر هدف کاربردی این تحقیق در دو مرحله انجام شد. برای انجام بخش کیفی این پژوهش با استفاده از مرور ادبیات، نظریه‌ها و مصاحبه با خبرگان «نوجوانان فعال و با فالور بیشتر در اینستاگرام» (روش داده بنیاد) برای تعیین متغیرهای الگوهای رسانه‌های اجتماعی مجازی، همچنین ریسک‌پذیری جنسی و مدیریت بدن می‌پردازیم. سپس با تدوین پرسشنامه بر اساس

مارتینز-فریر^۱ و همکاران (۲۰۱۸) در تحقیقی با عنوان «آیا نوجوانان در استفاده مسئله‌دار از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی بیشتر درگیر پرخاشگری و بزه‌دیدگی همسالان هستند؟» بیان نمودند استفاده مسئله‌دار از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی در حال تبدیل شدن به یک نگرانی عمده در زمینه بهداشت عمومی است. تحقیقات قبلی نشان داده است که نوجوانانی که از سایت‌های شبکه اجتماعی با استفاده مشکوک استفاده می‌کنند، احتمالاً مشکلات ناسازگاری نشان می‌دهند. با این حال، اطلاعات کمی در مورد ارتباط آن با تجاوز به همسالان و بزه‌دیدگی در دست است. هدف اصلی این مطالعه تجزیه و تحلیل رابطه بین استفاده مشکلی از سایت‌های شبکه اجتماعی آنلاین، پرخاشگری همسالان-عالی در مقابل رابطه‌ای و واکنشی در مقابل ابزاری- و قربانی شدن همسالان-فیزیکی و کلامی و رابطه‌ای- با در نظر گرفتن جنسیت و سن (در اوایل و اواسط بلوغ). شرکت‌کنندگان با استفاده از نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی با در نظر گرفتن مدرسه و کلاس به عنوان خوشه انتخاب شدند. ابزار برای ۹۵۲ دانش‌آموز متوسطه نوجوان از اسپانیا (اندلس) (۵۰٫۴٪ پسران)، ۱۱ تا ۱۶ ساله ($M=14.07$, $SD=1.39$) استفاده شد. نتایج نشان داد که دختران نوجوان ۱۴-۱۶ بیشتر درگیر استفاده مشکلی از سایت‌های شبکه اجتماعی آنلاین هستند. علاوه بر این، نوجوانانی که از مشکلات زیادی در استفاده از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی آنلاین استفاده می‌کنند، بیشتر درگیر رفتارهای پرخاشگرانه- واکنش‌پذیر و ابزاری- و رابطه‌ای- واکنش‌پذیر و ابزاری- بوده و از طریق خود گزارش می‌شوند که بالاتر از این موارد جسمی و کلامی- و رابطه‌ای است. حتی اگر پسران سطح بالاتری از انواع قربانیان را نشان دادند، دختران با استفاده از مشکلات زیاد از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی آنلاین بالاترین امتیاز را در مورد بزه‌دیدگی رابطه‌ای داشتند. در رابطه با سن، نوجوانان اولیه (۱۱ تا ۱۴ سال) با استفاده از مشکل بیشتر از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی آنلاین، بالاترین سطح قربانی شدن کلامی و رابطه‌ای آشکار را گزارش کردند. به طور کلی، نتایج حاکی از همزمانی استفاده مشکل‌دار از سایت‌های شبکه اجتماعی آنلاین، پرخاشگری همسالان و بزه‌دیدگی است. علاوه بر این، نتایج تأثیر جنسیت و سن در بزه‌دیدگی همسالان را نشان داد. این مطالعه مداوم دامنه‌های آفلاین و آنلاین را با توجه به مشکلات عدم تنظیم در نوجوانی برجسته می‌کند. بررسی پژوهش‌های صورت گرفته نشان می‌دهد، در حیطه الگوی آسیب‌شناسی رسانه‌های اجتماعی مجازی همواره در سال‌های اخیر مورد توجه اکثر پژوهشگران بوده است. همچنین در این زمینه نشان داد شد که ریسک‌های مختلفی در میان جنس‌های متفاوت تجربه شده و سطوح مختلفی از آسیب‌های اجتماعی در مساله جوانان و نوجوانان درگیر شده است.

چارچوب نظری پژوهش

گیدنز معتقد است بدن فقط نوعی موجودیت ساده نیست، بلکه به عنوان وسیله‌ای عملی برای کنار آمدن با اوضاع و احوال و رویدادهای برونی استفاده می‌شود. او نیز مانند گافمن معتقد است

² Wellman and Marin

¹ Martínez-Ferrer

مصاحبه استخراج شد، پس از اشباع نظری خبرگان در مورد فرم مصاحبه بخش کیفی تشکیل داد.

روش های گردآوری اطلاعات در پژوهش حاضر، مشتمل بر دو بخش زیر است:

الف. بخش کیفی: مشتمل بر مراحل زیر است:

۱. ابتدا پژوهشگر کلیه تئوری ها، الگوها، مدل ها و یافته های تحقیقات اعم از ملی و جهانی را مطالعه نمود.

۲. شاخص های مرحله ۱ را به مدد کدگذاری باز احصاء نمود.

۳. سپس شاخص های احصاء شده را به مدد کدگذاری محوری در قالب ابعاد، مولفه ها و شاخص ها دسته بندی نمود.

۴. در این مرحله شاخص های مقوله بندی شده در قالب یک فرم مصاحبه نیمه ساختاریافته تنظیم و در اختیار خبرگان فن دلفی و بارش مغزی قرار گرفت و این روند تا رسیدن به اشباع نظری استمرار یافت.

۵. در این مرحله پاسخ سوال اصلی و سوال های فرعی یعنی الگو، ابعاد و مولفه ها استخراج و تدوین شدند.

۶. ابعاد، مولفه و شاخص های احصاء شده در قالب یک الگو ترسیم و به مدد خبرگان اعتباریابی شد.

ب. بخش کمی که از پرسشنامه تحقیق که از پاسخ های مصاحبه استخراج شد و دارای ۷۰ سوال بود بر روی گروه نمونه که به صورت تصادفی انتخاب شده بودند، اجرا شد.

روش تجزیه و تحلیل داده ها در پژوهش حاضر مشتمل بر دو بخش زیر است: الف) بخش کیفی: این بخش به مدد کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

ب) بخش کمی: شامل تحلیل عاملی تأییدی، t مستقل و آنالیز واریانس یک راهه برای مقایسه اطلاعات دموگرافیک آزمودنی ها.

یافته های پژوهش

یافته های بخش کیفی

در این قسمت، با توجه به مصاحبه های صورت گرفته با ۳۰ نفر از خبرگان و استخراج مفاهیم اصلی و مرتبط با الگوی مورد نظر، مولفه های مهم شناسایی شده اند که برای هر یک از خبرگان در چارچوب نظری مد نظر به صورت مجزا قابل مشاهده است که منبع شناسایی این مولفه ها هستند. به عبارت دیگر، در این مرحله پژوهشگر با مرور مجموعه داده های گردآوری شده، مفاهیم موجود در آن را بازشناسایی نمود. پس از شناسایی کدهای اولیه و در نظر گرفتن کدهای مشابه، کدهای مفهومی استخراج شد و سپس در مرحله بعد با بررسی این کدها و طبقه بندی آنها، مولفه های فرعی شناسایی شدند. در کدگذاری باز که فرایندی تحلیلی است، طی آن مفاهیم شناسایی شده و ویژگی ها و ابعاد مربوط به هر مفهوم شناسایی می گردد. مطابق سوالات تحقیق، افراد در پاسخ به سوالات کاملاً آزاد بودند. سوالات به طور کلی بیان می شد و مصاحبه شونده گان از زوایای مختلف به موضوع می پرداختند. از بین مصاحبه های انجام شده ۷۰ کد شناسایی شدند که به شرح ذیل هستند.

مرحله کدگذاری انتخابی

سوالات و پاسخ های مصاحبه صورت گرفته با نوجوانان فعال در اینستاگرام و توزیع آن در جامعه مورد نظر مورد پیمایش قرار می گیرد تا اعتبار آن سنجیده شود. لذا، ابتدا از طریق مصاحبه فردی نیمه ساختار یافته (تعداد سوالات مصاحبه ۴۰ سوال می باشند) اطلاعات جمع آوری شد. نمونه گیری از بین ۳۰ نوجوان ۱۵ تا ۱۹ ساله فعال در اینستاگرام در سال ۱۴۰۰ و با روش هدفمند صورت گرفت. داده ها از طریق مصاحبه فردی نیمه ساختار یافته (تعداد سوالات مصاحبه ۴۰ سوال می باشند) جمع آوری و با روش تحلیل چارچوبی یک چارچوب موضوعی تنظیم و مقوله های اساسی شناسایی شدند. سپس در قسمت کمی، تعداد نمونه با توجه به نظرسنجی از طریق دبیرستان های شهر قوچان ۳۱۳ نفر از نوجوانان ۱۵ تا ۱۹ ساله شهر قوچان دارای حساب کاربری اینستاگرام بودند که از طریق پرسشنامه محقق ساخته که از دل مصاحبه ها استخراج شد، به سوالات پاسخ دادند. در بخش کمی شیوه توصیفی از نوع همبستگی استفاده شد. همچنین مطابق با نظر مهرعلیزاده و همکاران (۱۳۹۶) پژوهش توصیفی به جمع آوری داده ها به منظور آزمایش فرضیه ها یا پاسخ دهی به سوال ها با توجه به موضوع مورد مطالعه است. این روش بر آن چیزی که اتفاق افتاده یا وجود دارد، کنترل ندارد و فقط آن را بررسی می کند. این روش به دلیل گستردگی زیاد، طبقه بندی آن آسان نیست؛ اما یک راه منطقی برای طبقه بندی روش توصیفی وجود دارد و آن توجه به شیوه جمع آوری اطلاعات به شیوه خود گزارشی، مصاحبه و مشاهده است. روش خود گزارشی خود دارای تقسیم بندی هایی هست. روش همبستگی و پیش بینی یکی از این روش ها است. روش همبستگی میزان ارتباط متغیرهای مورد بررسی را به صورت کمی توصیف می کند. جامعه آماری پژوهش حاضر مشتمل بر دو بخش است: بعد کیفی: در این بعد جامعه آماری مشتمل بر کلیه خبرگان این حوزه «نوجوانان فعال در اینستاگرام» است. بخش کمی: در این بخش جامعه آماری مورد پژوهش حاضر شامل کلیه نوجوانان ۱۵ تا ۱۹ ساله شهر قوچان که در اینستاگرام حساب کاربری داشته و از اینستاگرام استفاده می کنند. حجم نمونه آماری پژوهش حاضر مشتمل بر دو بخش است: الف) بخش کیفی: حجم نمونه پژوهش حاضر را ۳۰ نفر نوجوان کاملاً فعال در اینستاگرام تشکیل داد. ب) بخش کمی: در این بخش حجم نمونه پژوهش حاضر را با توجه به نظرسنجی از طریق دبیرستان های شهر قوچان ۳۱۳ نفر از نوجوانان ۱۵ تا ۱۹ ساله شهر قوچان دارای حساب کاربری فعال اینستاگرام بودند و بر اساس جامعه آماری انتخاب شدند. روش نمونه گیری پژوهش حاضر مشتمل بر دو بخش است: الف) بعد کیفی: روش نمونه گیری غیراحتمالی از نوع هدفمند و گلوله برفی به دلیل رسیدن به اشباع نظری است. ب) بعد کمی: بر اساس روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای (به دلیل وجود جنسیت دختر و پسر، ساعات استفاده از اینستاگرام، سن نوجوانان) است. ابزار سنجش پژوهش حاضر مشتمل بر دو بخش زیر است: الف) بخش کیفی: در این بخش ابزار سنجش پژوهش حاضر را مصاحبه نیمه ساختار یافته پژوهشگر ساخته تشکیل خواهد داد که از تعداد ۴۰ سوال تشکیل شد. ب) بخش کمی: در این مرحله ابزار سنجش پرسشنامه چند ماده ای محقق ساخته که از سوالات و پاسخ های

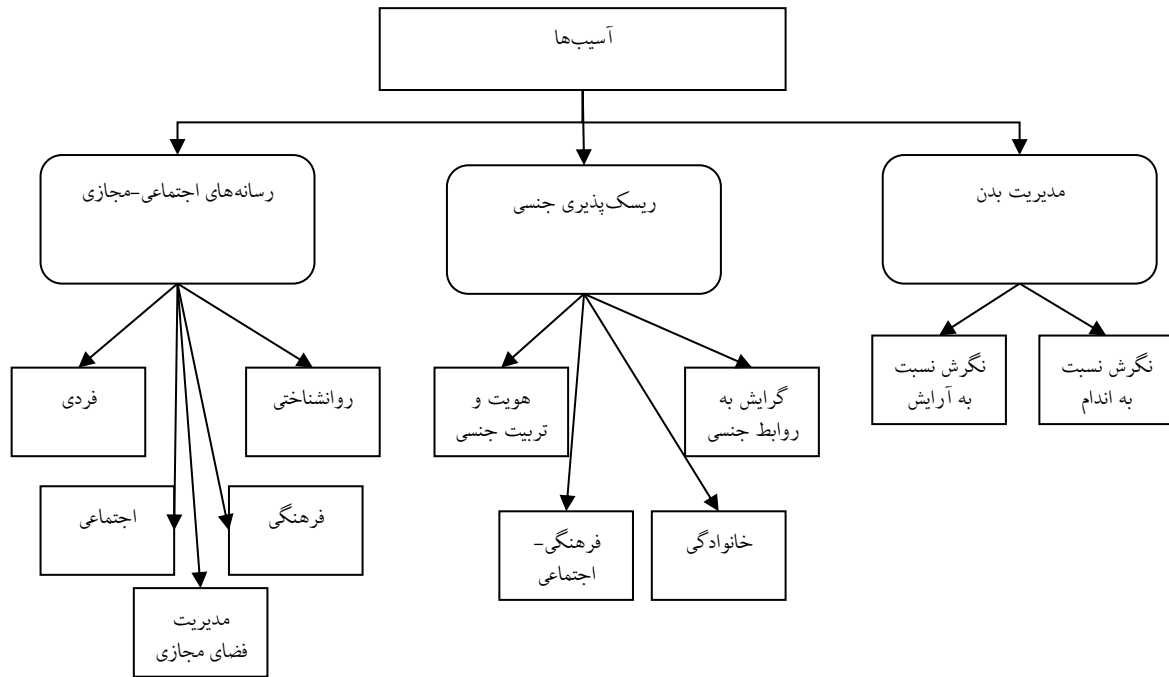
کدگذاری انتخابی عبارت است از فرآیند انتخاب دسته‌بندی اصلی، محوری، مرحله اصلی نظریه‌پردازی است. به این ترتیب که مقوله مرتبط کردن نظام‌مند آن با دیگر دسته‌بندی‌ها، تأیید اعتبار این روابط و تکمیل دسته‌بندی‌هایی که نیاز به اصلاح و توسعه بیشتری دارند. کدگذاری انتخابی بر اساس نتایج کدگذاری باز و کدگذاری دارند. کدگذاری انتخابی بر اساس نتایج کدگذاری باز و کدگذاری

ابعاد	مؤلفه	شاخص‌ها
		افت اخلاقی و پرخاشگری
		کاهش اعتماد و افزایش سوء تفاهم‌ها
		کاهش صمیمیت و ارتباطات عاطفی
		تنوع طلبی عاطفه و جنسی
		افزایش خودشیفتگی در بین نوجوانان
		تأثیر فشارهای روحی در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فرهنگی
	مؤلفه روانشناختی	آسیب‌های روانی- رفتاری اینستاگرام
		عدم درک اصول تصمیم‌گیری منطقی و توانایی
		خودافشایی افراد مبتلا به اضطراب اجتماعی در اینستاگرام
		ابتلا به اعتیاد اینترنتی در صورت استفاده مکرر از اینستاگرام
		تأثیر طرز فکر در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فردی
		تأثیر باورهای فردی در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فردی
		تأثیر تعصبات خانوادگی و قومیتی در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فردی
بعد رسانه‌های اجتماعی- مجازی	مؤلفه فردی	آسیب‌های خانوادگی اینستاگرام
		نارضایتی از سبک زندگی
		آگاه کردن والدین
		تأثیر اطرافیان در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فرهنگی
		تأثیر نگرش‌های جنسیتی در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فرهنگی
	مؤلفه فرهنگی	تأثیر عدم تمایل والدین به فعالیت در اینستاگرام در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فرهنگی
		آسیب‌های فرهنگی- اجتماعی اینستاگرام
		سیاست‌گذاری دولت
		حمایت‌گری دولت
		تسهیل‌گری دولت
		ناظر بودن دولت
	مؤلفه مدیریت فضای مجازی	مدیریت زمان استفاده از اینستاگرام
		محدود و یکپارچه کردن حساب‌های کاربری اینستاگرام
		نگرانی از فیلترینگ فضای مجازی
		آسیب‌های سیاسی- امنیتی اینستاگرام
		ضرورت وجود اینستاگرام در زندگی افراد
		میل به محبوبیت و دیده شدن در اینستاگرام
		طرح موضوع‌های شگفت‌انگیز و محرک در اینستاگرام
		حفظ ارتباط با دیگران در عین تنهایی در اینستاگرام
	مؤلفه اجتماعی	میل برای فرار از محرک‌های تنش‌آور با فعالیت در اینستاگرام
		شبکه‌های اجتماعی تنها جایی است که واقعاً می‌شود مردم را شناخت.

گریز از واقعیت و ارضای نیازهای روانی با فعالیت در اینستاگرام		
از بین رفتن حریم‌ها		
نداشتن تفاهم و ضعف در برقراری رابطه‌ها		
به چالش کشیدن فرضیه‌های خود و دیگران		
بیدار شدن تمایلات جنسی در نوجوانی و میل به رابطه صمیمی		
ارتباط افسردگی و اضطراب با گرایش به جنس مخالف		
فشار زیاد دوستان و همسالان برای برقراری رابطه نزدیک با غیرهمجنس		
تغییر ارزش‌ها و باورهای انسانی و گرایش به جنس مخالف		
نقش رسانه‌ها در رواج دوستی با جنس مخالف	مولفه گرایش به روابط جنسی	
یکی از مهم‌ترین خطرات دوره نوجوانی به دلیل تغییرات هورمونی و شناختی میل به روابط جنسی می‌باشد.		
تمایلات جنسی، رابطه احساسی در کنار سن نوجوانی و آموزش‌های غلط از دوستان و رسانه‌های اجتماعی		
دستیابی به هویت مردانگی و زنانگی در نوجوانی		
کسب شناخت برای ازدواج		
آموزش هویت جنسی در سنین ۶ سال و پایین‌تر		
بلوغ زودرس، نتیجه تربیت ناآگاهانه جنسی کودکان		
مهم‌ترین بخش از زمان تربیت جنسی کودک بین سنین ۷ تا ۱۰ سالگی	مولفه هویت و تربیت جنسی	بُعد ریسک‌پذیری جنسی
شناخت مسائل جنسی در چهارچوب فرهنگ ایرانی و ارتکاب به رفتارهای پرخطر جنسی در نوجوانان		
حمایت والدین از نوجوانان و تاثیر بر رفتار دوستی نوجوان		
برطرف نشدن نیازهای عاطفی نوجوانان	مولفه خانوادگی	
کم کاری والدین و حساب نبردن جوانان از خانواده		
آسیب‌های اجتماعی شامل پرخاشگری و جنایت، خودکشی، اعتیاد و قاچاق مواد مخدر، روسپیگری، جرایم مالی، اقتصادی و سرقت	مولفه فرهنگی-اجتماعی	
ارتقاء احساس تسلط بر محیط اجتماعی و خودکارآمدی اجتماعی		
جراحی بینی برای زیبا شدن		
نارضایتی از بدن		
جراحی اندام برای لاغر شدن	نگرش نسبت به اندام	
کنترل وزن با ورزش‌های هوازی		
کنترل وزن با دارو		
کنترل وزن با رژیم‌های مخصوص غذایی		
اهمیت به نظر دیگران برای لاغری یا چاقی خود		
آرایش مختص زنان بزرگ است		
آرایش برای مهمانی است	نگرش نسبت به زیبایی	بُعد مدیریت بدن
عدم اهمیت به نظر دیگران برای آرایش خود		
استفاده از کرم‌های محافظ پوست صورت و بدن		
استفاده از عطر و ادکلن برای خوشبو شدن		

تربیت جنسی، مولفه خانوادگی، مولفه فرهنگی-اجتماعی؛ مدیریت بدن؛ نگرش نسبت به اندام و نگرش نسبت به زیبایی) از مصاحبه با خبرگان استخراج شده که مربوط به بُعد مدیریت بدن بودند.

مطابق با نتایج حاصل از جدول ۱، تعداد ۷۰ شاخص و ۳ بُعد که شامل ۱۱ مولفه (بعد رسانه‌های اجتماعی- مجازی: روانشناختی، فردی، فرهنگی، مدیریت فضای مجازی و اجتماعی؛ بُعد ریسک-پذیری جنسی؛ مولفه گرایش به روابط جنسی، مولفه هویت و

شکل ۱: الگوی آسیب‌شناسی رسانه‌های اجتماعی مجازی بر اساس

گسترش ریسک‌پذیری جنسی و مدیریت بدن در نوجوانان بر مبنای بررسی سوالات سوال فرعی اول: داده‌های کیفی بخش کمی یافته‌های استنباطی

ابعاد سازنده الگوی رسانه‌های اجتماعی مجازی (اینستاگرام) بر اساس گسترش ریسک‌پذیری جنسی در نوجوانان کدامند؟

جدول ۲- ابعاد و مولفه‌های رسانه‌های اجتماعی مجازی (اینستاگرام) بر اساس گسترش ریسک‌پذیری جنسی در نوجوانان

ابعاد	مؤلفه‌ها	فراوانی اشاره
بعد رسانه‌های اجتماعی- مجازی	مؤلفه روانشناختی	۳۱۲
	مؤلفه فردی	۳۰۲
	مؤلفه فرهنگی	۳۱۳
بعد ریسک‌پذیری جنسی	مؤلفه مدیریت فضای مجازی	۲۹۸
	مؤلفه گرایش به روابط جنسی	۳۱۳
	مؤلفه هویت و تربیت جنسی	۲۴۹
	مؤلفه خانوادگی	۲۱۷
	مؤلفه فرهنگی - اجتماعی	۲۱۱

اجتماعی-مجازی به مؤلفه فرهنگی با ۳۱۳ فراوانی و در بعد ریسک‌پذیری جنسی به مؤلفه گرایش به روابط جنسی با فراوانی ۳۱۳ تعلق دارد. سوال فرعی دوم: ابعاد الگوی رسانه‌های اجتماعی مجازی (اینستاگرام) بر اساس گسترش ریسک‌پذیری جنسی در نوجوانان از چه اولویتی برخوردار هستند؟

مطابق با یافته‌های ۲، مؤلفه روانشناختی، مؤلفه فردی، مؤلفه فرهنگی، مؤلفه مدیریت فضای مجازی در بُعد رسانه‌های اجتماعی- فرهنگی به ترتیب دارای فراوانی ۳۱۲، ۳۰۲، ۳۱۳ و ۲۹۸؛ مؤلفه گرایش به روابط جنسی، مؤلفه هویت و تربیت جنسی، مؤلفه خانوادگی، مؤلفه فرهنگی-اجتماعی در بُعد ریسک‌پذیری جنسی به ترتیب دارای فراوانی ۳۱۳، ۲۴۹، ۲۱۷ و ۲۱۱ به دست آمدند که بیشترین فراوانی اشاره توسط کاربران اینستاگرام در بُعد رسانه‌های

جدول ۳- آزمون فریدمن جهت اولویت‌بندی رسانه‌های اجتماعی مجازی (اینستاگرام) بر اساس گسترش ریسک‌پذیری جنسی در نوجوانان

شاخص‌ها	میانگین	میانگین رتبه	اولویت
۱- افت اخلاقی و پرخاشگری	۴۰۲۴	۲۲,۷۴	۷

۸	۲۲,۹۴	۴,۲۳	۲- کاهش اعتماد و افزایش سوء تفاهم‌ها
۹	۲۲,۶۲	۴,۲۱	۳- کاهش صمیمیت و ارتباطات عاطفی
۶	۲۳,۲۴	۴,۲۵	۴- تنوع طلبی عاطفه و جنسی
۲	۲۳,۸۲	۴,۲۹	۵- افزایش خودشیفتگی در بین نوجوانان
۶	۲۵,۵۸	۴,۲۵	۶- تاثیر فشارهای روحی در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فرهنگی
۱۵	۲۵,۵۹	۴,۱۳	۷- آسیب‌های روانی- رفتاری اینستاگرام
۲۳	۲۵,۳۹	۴,۰۳	۸- عدم درک اصول تصمیم‌گیری منطقی و توانایی
۱۴	۲۴,۵۷	۴,۱۴	۹- خودافشایی افراد مبتلا به اضطراب اجتماعی در اینستاگرام
۲۱	۲۴,۸۵	۴,۰۵	۱۰- ابتلا به اعتیاد اینترنتی در صورت استفاده مکرر از اینستاگرام
۲۲	۲۲,۷۴	۴,۰۴	۱۱- تاثیر طرز فکر در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فردی
۱۳	۲۲,۹۴	۴,۱۵	۱۲- تاثیر باورهای فردی در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فردی
۱۸	۲۲,۶۲	۴,۱۰	۱۳- تاثیر تعصبات خانوادگی و قومیتی در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فردی
۱۳	۲۳,۲۴	۴,۱۵	۱۴- آسیب‌های خانوادگی اینستاگرام
۱۶	۲۳,۸۲	۴,۱۲	۱۵- نارضایتی از سبک زندگی
۳۱	۲۵,۵۸	۳,۸۹	۱۶- آگاه کردن والدین
۱۱	۲۵,۵۹	۴,۱۷	۱۷- تاثیر اطرافیان در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فرهنگی
۲۶	۲۵,۳۹	۳,۹۹	۱۸- تاثیر نگرش‌های جنسیتی در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فرهنگی
۱۸	۲۴,۵۷	۴,۱۰	۱۹- تاثیر عدم تمایل والدین به فعالیت در اینستاگرام در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فرهنگی
۲۹	۲۴,۸۵	۳,۹۶	۲۰- آسیب‌های فرهنگی- اجتماعی اینستاگرام
۱۱	۲۲,۷۴	۴,۱۷	۲۱- سیاست‌گذاری دولت
۱۵	۲۲,۹۴	۴,۱۳	۲۲- حمایت‌گری دولت
۲۸	۲۲,۶۲	۳,۹۷	۲۳- تسهیل‌گری دولت
۱۸	۲۳,۲۴	۴,۱۰	۲۴- ناظر بودن دولت
۱۰	۲۳,۸۲	۴,۱۸	۲۵- مدیریت زمان استفاده از اینستاگرام
۳۰	۲۵,۵۸	۳,۹۲	۲۶- محدود و یکپارچه کردن حساب‌های کاربری اینستاگرام
۲۰	۲۵,۵۹	۴,۰۶	۲۷- نگرانی از فیلترینگ فضای مجازی
۱۹	۲۵,۳۹	۴,۰۹	۲۸- آسیب‌های سیاسی- امنیتی اینستاگرام
۱۳	۲۴,۵۷	۴,۱۵	۲۹- ضرورت وجود اینستاگرام در زندگی افراد
۱۳	۲۴,۸۵	۴,۱۵	۳۰- میل به محبوبیت و دیده شدن در اینستاگرام
۱۴	۲۲,۷۴	۴,۱۴	۳۱- طرح موضوع‌های شگفت‌انگیز و محرک در اینستاگرام
۲۴	۲۲,۹۴	۴,۰۱	۳۲- حفظ ارتباط با دیگران در عین تنهایی در اینستاگرام
۲۵	۲۲,۶۲	۴,۰۰	۳۳- میل برای فرار از محرک‌های تنش‌آور با فعالیت در اینستاگرام
۲۷	۲۳,۲۴	۳,۹۸	۳۴- شبکه‌های اجتماعی تنها جایی است که واقعاً می‌شود مردم را شناخت.
۱۶	۲۳,۸۲	۴,۱۲	۳۵- گریز از واقعیت و ارضای نیازهای روانی با فعالیت در اینستاگرام
۲۱	۲۵,۵۸	۴,۰۵	۳۶- از بین رفتن حریم‌ها
۱۵	۲۵,۵۹	۴,۱۳	۳۷- نداشتن تفاهم و ضعف در برقراری رابطه‌ها
۱۸	۲۵,۳۹	۴,۱۰	۳۸- به چالش کشیدن فرضیه‌های خود و دیگران
۲۵	۲۴,۵۷	۴,۰۰	۳۹- بیدار شدن تمایلات جنسی در نوجوانی و میل به رابطه صمیمی

۲۶	۲۴,۸۵	۳,۹۹	۴۰- ارتباط افسردگی و اضطراب با گرایش به جنس مخالف
۲۶	۲۲,۷۴	۳,۹۹	۴۱- فشار زیاد دوستان و همسالان برای برقراری رابطه نزدیک با غیرهمجنس
۱	۱۲,۹۴	۴,۵۱	۴۲- تغییر ارزش‌ها و باورهای انسانی و گرایش به جنس مخالف
۲۳	۲۲,۶۲	۴,۰۳	۴۳- نقش رسانه‌ها در رواج دوستی با جنس مخالف
۱۵	۲۳,۲۴	۴,۱۳	۴۴- یکی از مهم‌ترین خطرات دوره نوجوانی به دلیل تغییرات هورمونی و شناختی میل به روابط جنسی می‌باشد.
۱۲	۲۳,۸۲	۴,۱۶	۴۵- تمایلات جنسی، رابطه احساسی در کنار سن نوجوانی و آموزش‌های غلط از دوستان و رسانه‌های اجتماعی
۱۴	۲۵,۵۸	۴,۱۴	۴۶- دستیابی به هویت مردانگی و زنانگی در نوجوانی
۱۷	۲۵,۵۹	۴,۱۱	۴۷- کسب شناخت برای ازدواج
۱۵	۲۵,۳۹	۴,۱۳	۴۸- آموزش هویت جنسی در سنین ۶ سال و پایین‌تر
۳	۲۴,۵۷	۴,۲۸	۴۹- بلوغ زودرس، نتیجه تربیت ناآگاهانه جنسی کودکان
۹	۲۴,۸۵	۴,۲۱	۵۰- مهم‌ترین بخش از زمان تربیت جنسی کودک بین سنین ۷ تا ۱۰ سالگی
۶	۲۲,۷۴	۴,۲۵	۵۱- شناخت مسائل جنسی در چهارچوب فرهنگ ایرانی و ارتکاب به رفتارهای پرخطر جنسی در نوجوانان
۵	۲۲,۹۴	۴,۲۶	۵۲- حمایت والدین از نوجوانان و تاثیر بر رفتار دوستی نوجوان
۴	۲۲,۶۲	۴,۲۷	۵۳- برطرف نشدن نیازهای عاطفی نوجوانان
۵	۲۳,۲۴	۴,۲۶	۵۴- کم کاری والدین و حساب نبردن جوانان از خانواده
۷	۲۳,۸۲	۴,۲۴	۵۵- آسیب‌های اجتماعی شامل پرخاشگری و جنایت، خودکشی، اعتیاد و قاچاق مواد مخدر، روسپیگری، جرایم مالی، اقتصادی و سرقت
۱	۲۵,۵۸	۴,۳۰	۵۶- ارتقاء احساس تسلط بر محیط اجتماعی و خودکارآمدی اجتماعی
		۱۹۶,۳۱	خی دو
		۳۱۳	فراوانی
		۲۹۲	درجه آزادی
		۰۰۰۰	سطح معناداری

دارای بیشترین میانگین می‌باشد و آگاه کردن والدین ۳,۸۹ دارای کمترین میانگین می‌باشد. میانگین و اولویت سایر شاخص‌ها به ترتیب در جدول از اولویت اول تا ۳۱ مشخص شده است. سوال فرعی سوم: ابعاد سازنده الگوی رسانه‌های اجتماعی مجازی (اینستاگرام) بر اساس مدیریت بدن در نوجوانان کدامند؟

با توجه به نتایج آزمون فریدمن در جدول ۳، مقدار خی دو حاصل که برابر با (۱۹۶,۳۱) است با درجه آزادی ۲۹۲ در سطح ۰/۰۵ معنادار است و بیانگر این است میزان میانگین هر یک از ابعاد و مولفه‌های مکنون رسانه‌های اجتماعی مجازی (اینستاگرام) بر اساس گسترش ریسک‌پذیری جنسی در نوجوانان متفاوت می‌باشد. رتبه-بندی یا اولویت‌بندی هر یک از شاخص‌ها نشانگر این است که تغییر ارزش‌ها و باورهای انسانی و گرایش به جنس مخالف ۴,۵۱

جدول ۴- ابعاد و مولفه‌های رسانه‌های اجتماعی مجازی (اینستاگرام) بر اساس مدیریت بدن در نوجوانان

ابعاد	مولفه‌ها	فراوانی اشاره
بعد رسانه‌های اجتماعی- مجازی	مولفه روانشناختی	۳۱۲
	مولفه فردی	۳۰۲
	مولفه فرهنگی	۳۱۳
	مولفه مدیریت فضای مجازی	۲۹۸
بعد مدیریت بدن	مولفه نگرش نسبت به اندام	۳۱۲
	مولفه نگرش نسبت به زیبایی	۳۰۶

گرایش نسبت به اندام و مولفه نگرش نسبت به زیبایی در بُعد مدیریت بدن به ترتیب دارای فراوانی ۳۱۲ و ۳۰۶ به دست آمدند که بیشترین فراوانی اشاره توسط کاربران اینستاگرام در بُعد رسانه

مطابق با یافته‌های ۴، مولفه روانشناختی، مولفه فردی، مولفه فرهنگی، مولفه مدیریت فضای مجازی در بُعد رسانه‌های اجتماعی- فرهنگی به ترتیب دارای فراوانی ۳۱۲، ۳۰۲، ۳۱۳ و ۲۹۸؛ مولفه

سوال فرعی چهارم: های اجتماعی-مجازی به مولفه فرهنگی با ۳۱۳ فراوانی و در بعد مدیریت بدن به مولفه نگرش نسبت به اندام با فراوانی ۳۱۲ تعلق دارد.

ابعاد الگوی رسانه های اجتماعی مجازی (اینستاگرام) بر اساس مدیریت بدن در نوجوانان از چه اولیتهای برخوردار هستند؟

جدول ۵: آزمون فریدمن جهت اولویت بندی رسانه های اجتماعی مجازی (اینستاگرام) بر اساس مدیریت بدن در نوجوانان

شاخصها	میانگین	میانگین رتبه	اولویت
۱- افت اخلاقی و پرخاشگری	۴,۲۴	۲۲,۷۴	۶
۲- کاهش اعتماد و افزایش سوء تفاهمها	۴,۲۳	۲۲,۹۴	۷
۳- کاهش صمیمیت و ارتباطات عاطفی	۴,۲۱	۲۲,۶۲	۸
۴- تنوع طلبی عاطفه و جنسی	۴,۲۵	۲۳,۲۴	۵
۵- افزایش خودشیفتگی در بین نوجوانان	۴,۲۹	۲۳,۸۲	۴
۶- تاثیر فشارهای روحی در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فرهنگی	۴,۲۵	۲۵,۵۸	۵
۷- آسیب های روانی- رفتاری اینستاگرام	۴,۱۳	۲۵,۵۹	۱۴
۸- عدم درک اصول تصمیم گیری منطقی و توانایی	۴,۰۳	۲۵,۳۹	۱۲
۹- خودآشایی افراد مبتلا به اضطراب اجتماعی در اینستاگرام	۴,۱۴	۲۴,۵۷	۱۳
۱۰- ابتلا به اعتیاد اینترنتی در صورت استفاده مکرر از اینستاگرام	۴,۰۵	۲۴,۸۵	۱۹
۱۱- تاثیر طرز فکر در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فردی	۴,۰۴	۲۲,۷۴	۲۰
۱۲- تاثیر باورهای فردی در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فردی	۴,۱۵	۲۲,۹۴	۱۲
۱۳- تاثیر تعصبات خانوادگی و قومیتی در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فردی	۴,۱۰	۲۲,۶۲	۱۶
۱۴- آسیب های خانوادگی اینستاگرام	۴,۱۵	۲۳,۲۴	۱۲
۱۵- ناراضی بودن از سبک زندگی	۴,۱۲	۲۳,۸۲	۱۵
۱۶- آگاه کردن والدین	۳,۸۹	۲۵,۵۸	۲۷
۱۷- تاثیر اطرافیان در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فرهنگی	۴,۱۷	۲۵,۵۹	۱۰
۱۸- تاثیر نگرش های جنسیتی در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فرهنگی	۳,۹۹	۲۵,۳۹	۲۳
۱۹- تاثیر عدم تمایل والدین به فعالیت در اینستاگرام در استفاده مکرر از اینستاگرام و عدم فعالیت نوجوانان از نظر فرهنگی	۴,۱۰	۲۴,۵۷	۱۶
۲۰- آسیب های فرهنگی- اجتماعی اینستاگرام	۳,۹۶	۲۴,۸۵	۲۵
۲۱- سیاست گذاری دولت	۴,۱۷	۲۲,۷۴	۱۰
۲۲- حمایت گری دولت	۴,۱۳	۲۲,۹۴	۱۴
۲۳- تسهیل گری دولت	۳,۹۷	۲۲,۶۲	۲۴
۲۴- ناظر بودن دولت	۴,۱۰	۲۳,۲۴	۱۶
۲۵- مدیریت زمان استفاده از اینستاگرام	۴,۱۸	۲۳,۸۲	۹
۲۶- محدود و یکبار چه کردن حساب های کاربری اینستاگرام	۳,۹۲	۲۵,۵۸	۲۶
۲۷- نگرانی از فیلترینگ فضای مجازی	۴,۰۶	۲۵,۵۹	۱۸
۲۸- آسیب های سیاسی- امنیتی اینستاگرام	۴,۰۹	۲۵,۳۹	۱۷
۲۹- ضرورت وجود اینستاگرام در زندگی افراد	۴,۱۵	۲۴,۵۷	۱۲
۳۰- میل به محبوبیت و دیده شدن در اینستاگرام	۴,۱۵	۲۴,۸۵	۱۲
۳۱- طرح موضوع های شگفت انگیز و محرک در اینستاگرام	۴,۱۴	۲۲,۷۴	۱۳
۳۲- حفظ ارتباط با دیگران در عین تنهایی در اینستاگرام	۴,۰۱	۲۲,۹۴	۲۱

۲۲	۲۲,۶۲	۴۰۰۰	۳۳- میل برای فرار از محرک‌های تنش آور با فعالیت در اینستاگرام
۲۴	۲۳,۲۴	۳۰۹۸	۳۴- شبکه‌های اجتماعی تنها جایی است که واقعاً می‌شود مردم را شناخت.
۱۵	۲۳,۸۲	۴۰۱۲	۳۵- گریز از واقعیت و ارضای نیازهای روانی با فعالیت در اینستاگرام
۱۹	۲۵,۵۸	۴۰۰۵	۳۶- از بین رفتن حریم‌ها
۱۴	۲۵,۵۹	۴۰۱۳	۳۷- نداشتن تفاهم و ضعف در برقراری رابطه‌ها
۱۶	۲۵,۳۹	۴۰۱۰	۳۸- به چالش کشیدن فرضیه‌های خود و دیگران
۲۲	۲۴,۵۷	۴۰۰۰	۳۹- جراحی بینی برای زیبا شدن
۲	۲۴,۸۵	۴۰۹۸	۴۰- نارضایتی از بدن
۱	۲۲,۷۴	۵۰۹۹	۴۱- جراحی اندام برای لاغر شدن
۳	۱۲,۹۴	۴۰۵۱	۴۲- کنترل وزن با ورزش‌های هوازی
۱۴	۲۲,۶۲	۴۰۱۳	۴۳- کنترل وزن با دارو
۱۲	۲۳,۲۴	۴۰۱۵	۴۴- کنترل وزن با رژیم‌های مخصوص غذایی
۱۱	۲۳,۸۲	۴۰۱۶	۴۵- اهمیت به نظر دیگران برای لاغری یا چاقی خود
۳۰	۲۵,۵۸	۳۰۱۴	۴۶- آرایش مختص زنان بزرگ است
۳۲	۲۵,۵۹	۳۰۱۱	۴۷- آرایش برای مهمانی است
۳۱	۲۵,۳۹	۳۰۱۳	۴۸- عدم اهمیت به نظر دیگران برای آرایش خود
۲۸	۲۴,۵۷	۳۰۲۸	۴۹- استفاده از کرم‌های محافظ پوست صورت و بدن
۲۹	۲۴,۸۵	۳۰۲۱	۵۰- استفاده از عطر و ادکلن برای خوشبو شدن
		۱۸۷,۴۳	خی دو
		۳۱۳	فراوانی
		۲۸۵	درجه آزادی
		۰۰۰۰	سطح معناداری

لاغر شدن ۵,۹۹ دارای بیشترین میانگین می‌باشد و آرایش برای مهمانی است ۳,۱۱ دارای کمترین میانگین می‌باشد. میانگین و اولویت سایر شاخص‌ها به ترتیب در جدول از اولویت اول تا ۳۲ مشخص شده است.
بررسی کیفیت مدل
بررسی همگنی و بررسی هم‌خطی چندگانه متغیرها

با توجه به نتایج آزمون فریدمن در جدول ۵، مقدار خی دو حاصل که برابر با (۱۸۷,۴۳) است با درجه آزادی ۲۸۵ در سطح ۰/۰۵ معنادار است و بیانگر این است میزان میانگین هر یک از ابعاد و مولفه‌های مکنون رسانه‌های اجتماعی مجازی (اینستاگرام) بر اساس مدیریت بدن در نوجوانان متفاوت می‌باشد. رتبه‌بندی یا اولویت-بندی هر یک از شاخص‌ها نشانگر این است که جراحی اندام برای

جدول ۶- ضرایب پایایی مقیاس پس از اجرای تحلیل عاملی

نتیجه کل	ضریب آلفای کرونباخ	مولفه‌ها
	۰/۸۵۴	مولفه روانشناختی
	۰/۹۱۲	مولفه فردی
	۰/۸۵۷	مولفه فرهنگی
	۰/۸۱۹	مولفه مدیریت فضای مجازی
	۰/۹۲۱	مولفه گرایش به روابط جنسی
	۰/۷۹۹	مولفه هویت و تربیت جنسی
۰/۸۲۹	۰/۸۰۲	مولفه خانوادگی
	۰/۸۱۶	مولفه فرهنگی - اجتماعی
	۰/۹۱۳	مولفه نگرش نسبت به اندام
	۰/۸۴۶	مولفه نگرش نسبت به زیبایی

نشان می‌دهد. بنابراین این میزان نشان دهنده همسانی درونی مناسب مقیاس است.

مطابق جدول ۶، ضریب آلفای کرونباخ خرده مقیاس‌ها در دامنه ۰,۸۰ تا ۰,۹۳ قرار دارد که اعتبار مطلوبی از خرده مقیاس‌ها را

بررسی این سوال در دو سطح انجام گرفت. ابتدا به منظور مقایسه‌ی متغیرهای تحقیق بر حسب جنسیت از آزمون t برای دو گروه مستقل استفاده شد (جدول ۷).

تحلیل واریانس یک‌راهه

سوال اصلی

الگوی مناسب رسانه‌های اجتماعی مجازی (اینستاگرام) بر اساس گسترش ریسک‌پذیری جنسی و مدیریت بدن در نوجوانان کدام است؟

جدول-۷: نتایج آزمون t برای دو گروه مستقل پیرامون مقایسه رسانه‌های اجتماعی مجازی (اینستاگرام) بر اساس گسترش ریسک‌پذیری جنسی و مدیریت بدن در نوجوانان بر حسب جنسیت

متغیر	تعداد		میانگین		انحراف استاندارد		درجه آزادی	t	sig
	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن			
ریسک‌پذیری جنسی	۱۲۱	۱۹۲	۴۸/۸۳	۵۱/۱۷	۱,۶۲۱	۲,۵۱۶	۳۱۱	۱۲/۵۹	۰,۰۰۰
مدیریت بدن	۱۲۱	۱۹۲	۴۱/۷۱	۵۸/۲۹	۱,۷۱۴	۲,۳۰۵	۳۱۱	۱۴/۲۳	۰,۰۰۰

* p < .۰۵

جدول-۸: نتایج آزمون تحلیل واریانس یک‌راهه پیرامون مقایسه رسانه‌های اجتماعی مجازی (اینستاگرام) بر اساس گسترش ریسک‌پذیری جنسی و مدیریت بدن در نوجوانان بر حسب جنسیت

سطح معناداری	F	میانگین مجذورات		درجات آزادی	منابع تغییرات		ریسک‌پذیری جنسی
		مجموع مجذورات	درجات آزادی		بین گروهی	درون گروهی	
۰,۰۰۰	۴۵,۵۴	۱۴,۰۷۲	۲	۲۸,۱۴۵	بین گروهی	کل	ریسک‌پذیری جنسی
		۰,۳۰۹	۳۰۹	۹۵,۴۲۱	درون گروهی		
			۳۱۱	۱۲۳,۵۶۶			
۰,۰۰۰	۶۳,۷۶	۱۷,۶۰۲	۲	۳۵,۲۰۳	بین گروهی	کل	مدیریت بدن
		۰,۲۷۶	۳۰۹	۸۵,۳۵۷	درون گروهی		
			۳۱۱	۱۲۰,۵۶			

«فیس بوک» و «توییتر» باشد. اکنون بسیاری از مباحثی که در «فیس بوک» و «توییتر» مطرح می‌شود، با فرهنگ دینی، اسلامی و ایرانی ما هم خوانی ندارد، ولی اینستاگرام، با مطالب متعدد و متفاوت، برای سنین زیر بیست سال برای نوجوانان نمی‌تواند مفید باشد و نوجوانان را به سمت و سوی رفتارهای پرخطر از جمله روابط جنسی مخرب سوق می‌دهد.

شبکه‌های اجتماعی مجازی از جمله اینستاگرام، نسل جدیدی از فضای روابط اجتماعی هستند که با این که عمر خیلی زیادی ندارند، به خوبی توانسته‌اند جای خود را در زندگی مردم باز کنند. مردم بسیاری در سنین مختلف و از گروه‌های اجتماعی متفاوت، در شبکه‌های اجتماعی مجازی کنار هم گرد آمده‌اند و از فاصله‌های بسیار دور در دنیای واقعی، از این طریق با هم ارتباط برقرار می‌کنند. محیط‌های اینترنتی به ویژه شبکه‌های اجتماعی به گسترش روابط می‌انجامد، روابطی با هویت جدید! اینترنت به افراد هویتی نامعلوم می‌بخشد، نظارتی، هم چون نظارت دنیای واقعی هم بر آن حاکم نیست و همین خود، باعث می‌شود که افراد دچار نوعی آزادی روابط شوند. دختران جوان با ورود به دنیای مجازی به راحتی می‌توانند با جماعتی گسترده از غیرهمجنسان خود ارتباط داشته باشند؛ ارتباطی که به دلیل نبود هیچ قانون خاص و هیچ نیروی کنترل کننده‌ای شکل و هویت تازه‌ای به خود می‌گیرد؛ ارتباطی که در دنیای واقعی به دلایلی هم چون ترس از آبرو، خانواده، جامعه، دین و ... هرگز امکان شکل‌گیری آن به این شکل و شمایل وجود ندارد.

نتایج جدول ۸ نشان داد که بین کاربران اینستاگرام از لحاظ ریسک‌پذیری جنسی و مدیریت بدن تفاوت معنی‌داری وجود داشت ($p < .۰۵$)؛ بدین ترتیب که وضعیت ریسک‌پذیری جنسی زن و مرد (با میانگین ۵۱,۱۷ و ۴۸,۸۳) و مدیریت بدن زن و مرد (با میانگین ۵۸,۲۹ و ۴۱,۷۱) به لحاظ آماری تفاوت معناداری داشتند و میانگین ریسک‌پذیری جنسی و مدیریت بدن کاربران اینستاگرام زنان بیشتر از مردان بود.

نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر طراحی الگوی آسیب شناسی رسانه های اجتماعی مجازی بر اساس گسترش ریسک‌پذیری جنسی و مدیریت بدن در نوجوانان می باشد. با توجه به یافته‌ها می‌توان گفت استفاده از اینترنت و برخی سایت‌ها که باعث تعامل افراد در قالب چارچوبی خاص است، اگر کنترل شده و با شناخت باشد، تأثیرات مثبتی داشته و سبب تقویت ارتباطات می‌شود؛ زیرا تبادل اطلاعات آزاد همواره به دنبال روابط آزاد و در چارچوب مشخص بوده و از نظر تاریخی نیز انسان همواره به دنبال حصول روابطی مبتنی بر تبادل اطلاعات بوده است. نقش شبکه‌های اجتماعی، نقشی غیرقابل انکار، مهم و تأثیرگذار در دنیای امروز، به ویژه در دنیای دیجیتال است. اگر شبکه‌های اجتماعی با مدیریت، نظارت و کنترل داخلی در کشور با شرایط فرهنگی و بومی خودمان راه‌اندازی شود، به مراتب می‌تواند مفیدتر و تأثیرگذارتر از شبکه های اجتماعی هم چون

- 3- Inatlo, M (2016), *On Body Construction, Sociology of Youth Body Management Styles*, Tehran: Sociologists Publishing.
- 4- Qasemzadeh, M. (2011), *The Role of Social Networks in Regional and International Developments*, Our Politics Portal, Public Diplomacy and Media
- 5- Rajabipour, M (2012), *Principles of growing social prevention of juvenile delinquency*, first edition, Tehran: Mizan Publications.
- 6- Rahmzadeh, A. (2010), *The Functioning of Virtual Social Networks in the Age of Globalization*, Strategic Studies of Public Policy, Volume 1, Number 1, pp. 78-49.
- 7- rival, m; Minakhani, Gh. (1390). *Relationship between body management and body image and self-concept, knowledge and research in applied psychology*, Volume 12, Number 4, pp. 81-72.
- 8- Zanjanizadeh, H. (2011), *The effect of the Internet on family values among students*, Journal of the Iranian Sociological Association, Volume 6, Number 2.
- Giddens, A. (2003), *Modernity and Personalization: Society and Personal Identity in the New Age*, translated by Nasser Mofaghian, Tehran: Nashr-e Ney.

این روابط در شبکه‌های مجازی به سادگی رخ می‌دهد و رفته رفته بر سبک روابط افراد تأثیری منفی خواهد گذاشت و این نوع ارتباط گسترده و آزاد با جنس مخالف را به شکل عادی در خواهد آورد. می‌توان گفت افزایش استفاده از اینستاگرام با افزایش تمایل و اقدام زنان با کنترل وزن همراه است. با افزایش دنبال کردن صفحات سلبریتی‌ها در اینستاگرام، میزان اقدامات زنان برای کنترل وزن نیز افزایش یافته است. توجه به بدن در جوامع معاصر روبه فزونی است. آمارهای فزاینده جراحی‌های زیبایی و مصرف لوازم آرایشی نیز نشان از همین موضوع در ایران دارد در فرایند مدیریت بدن رسانه‌ها و از جمله شبکه‌های اجتماعی نقشی تعیین کننده دارند، چرا که تصور افراد از بدن ایده‌آل اغلب متکی به تصاویر رسانه‌ای است. ویژگی‌هایی چون سطح دسترسی بالا، بصری بودن و عامه‌پسندی ناشی از حضور ستارگان، اینستاگرام را بدل به مورد مناسبی برای مطالعات مدیریت بدن می‌کند. با افزایش مصرف اینستاگرام، تمایلات مدرن زنان در مدیریت بدن افزایش می‌یابد. همچنین نحوه مصرف اینستاگرام با نحوه مدیریت بدن در ارتباط است، بدین معنی که زنان دنبال کننده سلبریتی‌ها و صفحات مد هم به لحاظ نگرش و هم به لحاظ رفتار از سطح مدیریت بدن بالاتری برخوردارند. علاوه بر این زنانی که صفحات سلبریتی‌ها را دنبال می‌کنند، میزان رضایتشان از ظاهر و بدن خود پائین‌تر است. در ایران نیز بیشتر زنان از روش‌های مختلف برای کنترل وزن خود استفاده می‌کنند و اکثر آن‌ها تمایل به مصرف لوازم آرایشی دارند و بنابراین برای جسم خود اهمیت خاصی قائل هستند.

تقدیر و تشکر

این مقاله از پایان‌نامه دوره دکتری در دانشگاه آزاد اسلامی استخراج شده است. اینجانب به عنوان نویسنده بر خود لازم می‌دانم مراتب تشکر صمیمانه خود را از استاد راهنما و استاد مشاور، مسئولان پژوهشی دانشگاه و هیئت داوران پایان‌نامه که ما را در انجام و ارتقای کیفی این پژوهش یاری دادند، اعلام نمایم.

References

- 1-Wang, P. Zhao, M. Wang, X. Xie, X. Wang, Y. & Lei, L. (2017). Peer relationship and adolescent smart phone addiction: The mediating role of self-esteem and the moderating role of the need to belong. *Journal of behavioral addictions*, 6(4), 708-717.
- 2- Akbari, Sh; Hashemi, Sh. (2016), *Virtual Networks and Youth Causes of youth tendency to social networks in cyberspace*, Third National Conference on Strategies for Development and Promotion of Educational Sciences, Psychology, Counseling and Education in Iran, Tehran.